

Nr 391

Av herr **Hanson, Per-Olof**, om bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda särskilda lönebestämmelser för polispersonalen i de större städerna, m. m.

Vid 1959 års riksdag föreslogs från vårt håll att kraftiga åtgärder skulle vidtagas från statens sida för att lösa den mycket svårartade personalbristen vid stockholmspolisen.

Statsutskottets majoritet gav med anledning av förslaget uttryck åt den meningen att det inte fann någon anledning att binda statsmakterna vid några särskilda åtgärder på detta område och att frågan för övrigt befann sig under utredning i den 1956 tillkallade polisverksamhetsutredningen.

Inte heller från regeringens sida ansåg man sig finna någon anledning att vidtaga de av oss förordade omedelbara åtgärderna. Vederbörande statsråd framhöll i stället i den debatt i frågan som den 2 december fördes i andra kammaren, att »vakansutvecklingen vid stockholmspolisen under de senaste åren visar en tydlig markering till det bättre», varefter han anförde vissa siffror som belägg härför.

För min del kan jag emellertid — trots att en relativ förbättring otvivelaktigt inträtt — inte anse att det är försvarligt att underlåta att vidtaga mycket snabba åtgärder.

Till belysning av stockholmspolisens personalsituation skall jag här återge vissa av polisintendenten i Stockholm redovisade uppgifter.

Antalet vid stockholmspolisen anställda befattningshavare med egentliga polisuppgifter har sedan 1949 endast ökats med ett femtiotal nya tjänster.

För motsvarande tid kan följande siffror anföras till belysning av den ökning av arbetsuppgifterna som samtidigt ägt rum.

Under hela den här aktuella tiden har en stark utveckling av bebyggelsen i framför allt förortsområdena ägt rum. Ett visst mått på omfattningen av denna ger uppgiften att vägnätet ökat med en sträcka på 14,3 mil under tiden 1949—1956. Samtidigt har befolkningen ökat med i genomsnitt 8 000 personer per år. För ytterområdena har ökningen varit 15 600 personer per år, dvs. så många innevånare som i regel bor i en normal svensk småstad.

Samtidigt med denna mycket stora befolknings- och bebyggelsestillväxt har en enorm ökning av antalet motorfordon ägt rum. 1949 fanns i Stockholm sammanlagt 41 000 motorfordon. 1957 var siffran 114 000, alltså en ökning med 73 000. Trafikvolymen — antalet fordon som under en dag passerar vissa platser — har under motsvarande tid mer än fördubblats. An-

talet trafikolyckor som krävt ingripande från polisen har ökat med inemot 5 000 per år, antalet parkeringsförseelser med närmare 60 000 och andra trafikförseelser med mer än 10 000 per år.

Håller man sig till den allmänna brottsligheten har antalet brott som kommit till stockholmspolisens kännedom ökat med närmare 14 000 fall under tiden 1949—1956, vilket innebär en ökning med en tredjedel. Av denna ökning faller omkring 12 000 på s. k. tillgreppsbrott. Uppklaringsprocenten för denna kategori av brott är f. n. 13.

De här lämnade uppgifterna redovisar en ökning av polisens arbetsuppgifter, som i de allra flesta fall innebär en fördubbling under den aktuella tioårsperioden. För varje annan gren inom samhällslivet skulle en sådan merbelastning av arbetsuppgifter resultera i en icke oväsentlig personalförstärkning.

Som jag visat med tidigare återgiven statistik har personalstyrkan emellertid i stort sett förblivit oförändrad. Ökningen kan knappast på något mer avgörande sätt ha förbättrat stockholmspolisens arbetssituation.

Det kanske mest anmärkningsvärda är att det nuvarande antalet tjänster inte bara innebär en underdimensionering i förhållande till arbetsbelastningen utan att det dessutom hos stockholmspolisen finns ett stort antal icke besatta tjänster. Av tillgänglig statistik framgår att vakansläget visserligen har förbättrats under senare år, men att man den 1 januari 1960 fortfarande hade 164 obesatta tjänster.

Trots detta måste sägas att stockholmspolisen ändå har klarat sina bevakningsuppgifter på ett efter omständigheterna föredömligt sätt. Detta har framför allt kunnat ske genom ett mycket uppoffrande arbete från de enskilda polismännens sida, vilket klart framgår av föreliggande statistik beträffande antalet övertidstimmar. Sålunda framgår av ett tjänsteutlåtande från de kommunala myndigheterna att anslaget för övertidsersättningar, som i staten för budgetåret 1958 var upptaget med 880 000 kr., överskridits med nära 300 % eller med omkring 2,4 milj. kr. Antalet övertidstimmar för tiden januari—november 1959 var 154 894. Det kan nämnas att vissa polismän har redovisat upp emot 1 000 övertidstimmar på ett år.

Ordningspolisintendenten i Stockholm framhåller i ett utlåtande daterat den 28/2 1958 angående ordningspolisens personalbehov, att övertidstjänstgöring i måttlig omfattning är av stort värde och oundgänglig för reglering av tillfälligt ökade personalbehov. Men, framhåller polisintendenten, »så som övertidstjänsten nu måst sättas i system är den — om den också ytligt betraktat ger personalen och kanske staden ekonomiska fördelar — ägnad att inge starka betänkligheter. En utnötning av den arbetsvilliga personalen måste bli följd, och det går i längden icke att lita till en beredskap som bygger på dubbeltjänster».

Mot bakgrunden av vad som här anförts framstår det för mig såsom i högsta grad anmärkningsvärt att man från statsmakternas sida i den de-

batt om åtgärder som förts, i stället för att betona behovet av resoluta ingripanden, försökt ge intrycket av att läget inte är ägnat att inge några allvarliga farhågor. Så uppfattades i varje fall de inlägg som av statsrådet och chefen för civildepartementet gjordes i den tidigare omnämnda debatten i riksdagens kamrar.

Det refererade personalläget för stockholmspolisen är givetvis alarmerande framför allt med hänsyn till den stigande frekvensen av våldsbrott — med den kända, mycket kraftiga betoningen av unga brottslingar — som kunnat förmärkas under senare år. Från statsmakernas sida försöker man nu med alla medel — och med helhjärtat stöd från både de politiska partierna och andra intressegrupper i samhället — att komma till rätta med den tilltagande ungdomsbrottsligheten. Dessa ansträngningar och den intensitet med vilken debatten i hithörande frågor förts är vid sidan av den skrämmande brottsstatistiken ett mycket tydligt bevis för att man på alla håll upplever den tilltagande nedbusningen såsom ett samhällsproblem av första rangens storlek.

Att i det läget underlåta att sätta in alla till buds stående medel för att lösa den sedan en lång tid katastrofala underbemanningen av storstädernas poliskårer förefaller mig vara en mycket allvarlig felbedömning.

Från vårt håll tidigare framförda förslag om att avhjälpa personalbristen genom införandet av speciella löneförmåner för polispersonalen i Stockholm har avvisats av riksdagsmajoriteten.*

Inledningsvis har framhållits, att personalstyrkan i dag icke är större än den var för 10 år sedan, trots att arbetsuppgifterna under motsvarande tid i det närmaste fördubblats. Detta behöver emellertid inte kräva en nyrekrytering i direkt proportion till de ökade arbetsuppgifterna. Det torde nämligen finnas möjligheter för ingripande rationaliseringar och förenklingar i det nuvarande polisarbetet och i den lagstiftning som reglerar polisens arbete. Jag vill härvid bl. a. erinra om det beslut som fattades av 1959 års vårriksdag angående en utredning av möjligheterna att införa s. k. polisbötes-system för felparkering. Medan antalet parkeringsförseelser i Stockholm 1950 var 16 000 hade antalet 1958 stigit till 80 000, 1959 till 120 000, och för 1960 beräknar man att antalet parkeringsförseelser skall bli inemot 200 000. Att under sådana förhållanden handlägga parkeringsförseelser enligt samma bestämmelser som tidigare förefaller helt orimligt. Det föreslagna polisbötesförfarandet — som i korthet innebär att en felparkerare kan erlagga sina böter på platsen direkt till polisman eller genom inbetalning på närmaste postkontor — kommer att innebära en väsentlig förenkling i förhållande till det nuvarande tidsödande delgivningsförfarandet. Jag vill uttrycka den förhoppningen att den aviserade propositionen angående förfä-

* Jag inser självfallet att lönefrågan — även om den enligt min mening är en verkligt rekryteringsstimulerande faktor — inte är det enda problem som måste lösas om man skall komma till rätta med polissituationen.

randet vid handläggning av parkeringsförseelser snarast förelägges riksdagen och leder till avsedda åtgärder. Angelägenheten härav har också starkt understrukits från polishåll. Samtidigt har man även pekat på andra rationaliseringsmöjligheter, vilka endast skulle kräva smärre ingrepp i den nuvarande lagstiftningen och knappast erfordra några längre utredningar.

Vad som här sagts om förhållandena i Stockholm gäller inte i samma utsträckning för de övriga större städerna. Det finns emellertid anledning att även där följa utvecklingen med den största uppmärksamhet. Övervägas bör därför huruvida här föreslagna åtgärder även bör tillämpas för andra städer än Stockholm.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer jag,

att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att inför den svårartade krissituationen på kriminalpolitikens område, om det vid förhandlingar med berörda polisorganisationer finnes lämpligt, utfärda sådana särskilda lönebestämmelser för polispersonalen i de större städerna att rekryteringsbehovet snarast kan fyllas, samt

att åt den sittande polisverksamhetsutredningen uppdraga att snarast och med förtur framlägga sådana förslag angående förenklingar i det nuvarande polisarbetet som är ägnade att med snar verkan eliminera olägenheterna av den svåra underbemanningen i storstädernas poliskårer.

Stockholm den 27 januari 1960

Per-Olof Hanson